

รายงานการแปลกวีนิพนธ์
“Because I could not stop for Death”
 (“เพราะว่าฉันมีอาจแวะไปหา (ความตาย)”)

เสนอ

ผศ.ดร.แพรว จิตติพลังศรี

จัดทำโดย

นายจิตคพัฒน์ สวัสดิ์ผล 5940030622

รายงานนี้เป็นส่วนส่วนหนึ่งของวิชาการศึกษาด้านวรรณคดีศึกษา

หัวข้อ วรรณกรรมกับการแปล

(Selected Topic in Literature : Literature and Translation)

รหัสวิชา 2210488 ภาคการศึกษาปลาย ปี การศึกษา 2560

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

รายงานฉบับนี้เป็นการวิเคราะห์กวีนิพนธ์เรื่อง “Because I could not stop for Death” ประพันธ์โดยกวีหญิงชาวอเมริกัน เอมิลี ดิกกินสัน เพื่อสังเคราะห์แนวทางในการแปลตัวบทจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยยังคงรูปแบบของตัวบทแปลให้เป็นกวีนิพนธ์เช่นเดียวกับในบทต้นฉบับ โดยมีจุดประสงค์คือต้องการแปลตัวบทให้มีความไพเราะ และยังสามารถสื่อใจความให้ครบถ้วนมากที่สุด รวมถึงรักษาเอกลักษณ์ในการประพันธ์ของดิกกินสันตามอย่างต้นฉบับ

ตัวบทเป็นกวีนิพนธ์ที่นับได้ว่ามีชื่อเสียงเป็นอันดับต้น ๆ ของและมีความยาวเป็นอันดับต้น ๆ ในบรรดากวีนิพนธ์ของดิกกินสันที่มีการรวบรวมไว้กว่า 1,800 บท โดยเนื้อหาของตัวบทจะเกี่ยวกับหญิงสาวที่เสียชีวิต โดยเธอมองความตายเป็นสภาพบุรุษที่ขับรถม้ามารับเธอเดินทางไปด้วยกันยังสถานที่ต่าง ๆ ในโลกเป็นเวลายาวนาน และหยุดลงที่หลุมฝังศพของเธอในตอนท้าย โดยจุดเด่นของตัวบทคือเป็นกล่าวถึงความตายในฐานะการเดินทางสู่ความเป็นนิรันดร์ ซึ่งอาจสื่อถึงความเชื่อเรื่องชีวิตในโลกหลังความตาย รวมถึงมีการใช้บุคลิกฐานของความตายโดยให้เป็นสภาพบุรุษที่กิริยาและอัธยาศัยดี ต่างจากกวีนิพนธ์เรื่องอื่น ๆ ที่มักให้ความตายเป็นบุรุษที่ลึกลับและน่ากลัว เป็นการมองความตายและชีวิตหลังความตายว่าเป็นสิ่งที่รื่นรมย์มากกว่าน่ากลัว ทั้งหมดนี้อาจเป็นเนื้อหาที่ไม่คุ้นเคยในวรรณคดีของไทยนัก รวมถึงรูปแบบการประพันธ์ของภาษาอังกฤษที่ต่างจากบทร้อยกรองของไทย จึงถือได้ว่าเป็นโจทย์ที่มีความท้าทายเป็นอย่างยิ่งในการแปล

ขั้นตอนของตัวรายงานจะเริ่มจากการนำเสนอการวิเคราะห์ตัวบท โดยแบ่งเป็นวิเคราะห์ว่าทกรรมที่ใช้ทฤษฎี Systemic Functional Linguistics (SFL) และวิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์ ทั้งหมดเพื่อให้ทราบว่าตัวบทต้องการจะสื่อความหมายใดบ้าง และมีรูปแบบการประพันธ์ รวมถึงการใช้วรรณศิลป์อย่างไรบ้าง จากนั้นจึงนำเสนอการสังเคราะห์แนวทางในการแปลจากที่วิเคราะห์ว่าควรทำอย่างไรเพื่อให้รักษาได้ทั้งเนื้อหาของตัวกวีนิพนธ์ รวมถึงรักษารูปแบบการประพันธ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของดิกกินสันไว้ได้ให้มากที่สุด และจากนั้นจึงนำเสนอตัวบทที่แปลแล้ว

วิเคราะห์ตัวบท

ต่อไปนี้เป็น การนำเสนอการวิเคราะห์ตัวบท โดยแบ่งออกเป็น การวิเคราะห์วาทกรรมผ่านทฤษฎี Systemic Functional Linguistics และการวิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์

การวิเคราะห์วาทกรรมผ่านทฤษฎี Systemic Functional Linguistics

การวิเคราะห์วาทกรรมจะแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ได้แก่ Field, Tenor, และ Mode ดังนี้

Field

ขอบเขตสัมพันธ์สารของกวีนิพนธ์เรื่องนี้ทั้งหมดเป็นการเล่าเรื่องของการเสียชีวิตของผู้พูด (speaker) โดยเล่าผ่านการเปรียบเทียบการตายของเธอให้ “ความตาย” เป็นสภาพบุรุษที่กรุณาขับรถม้ามารับเธอให้เดินทางไปด้วยกัน โดยมี “ความอมตะ” เดินทางไปด้วยกัน การเดินทางนั้นเป็นการเดินทางอย่างช้า ๆ โดยผู้พูดได้กล่าวหาว่าเธอปล่อยวางทั้งภาระรวมถึงการพักผ่อนต่าง ๆ ในชีวิตด้วยความมีอัธยาศัยดีของเขา (ความตาย) ผู้พูดมีการบรรยายภาพต่าง ๆ ที่เธอเห็นระหว่างเดินทาง ตั้งแต่โรงเรียนที่มีเด็ก ๆ เล่นกันทุ่งข้าว และตะวันตกดิน ต่อมากล่าวถึงการตกดินของดวงอาทิตย์ มีการบรรยายว่าอากาศเย็นเพราะผู้พูดสวมเพียงเสื้อผ้าบาง ๆ เท่านั้น การเดินทางหยุดลงที่บ้านหลังหนึ่งซึ่งสภาพแทบไม่เหลือเค้าโครงความเป็นที่อยู่อาศัยแล้ว มีการกล่าวว่าการเดินทางดังกล่าวได้กินเวลามาเป็นศตวรรษแล้ว แต่กลับรู้สึกว่ามันผ่านไปเพียงหนึ่งวัน และสุดท้ายเธอได้อนุมานว่ารถม้าที่นำกำลังมุ่งหน้าไปสู่ความเป็นนิรันดร์ การเล่าการเดินทางในลักษณะนี้คาดว่าเป็นการเล่าเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความตายในชีวิตจริง การที่ความตายมารับผู้พูดถึงที่ อาจสื่อได้ว่าความเป็นความตายของเธอไม่ได้อยู่ในอำนาจของเธอ อย่างไรก็ตามเธอมองว่าความตายนั้นไม่ได้น่ากลัว แต่กลับเป็นสิ่งที่รื่นรมย์ราวกับการไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ กับชายหนุ่มรูปงาม การเดินทางนั้นมีการบรรยายถึงโรงเรียน ทุ่งข้าว และพระอาทิตย์ตกดิน ซึ่งอาจสื่อถึงการระลึกย้อนช่วงเวลาต่าง ๆ ของชีวิตคือ เด็กที่อยู่ในโรงเรียน ผู้ใหญ่ ที่เหมือนข้าวที่ออกรวงเต็มพร้อมเก็บเกี่ยว และตะวันกำลังตกดินที่สื่อถึงชีวิตไม่ใกล้ฝั่ง การเดินทางจบลงด้วยการกลับมาที่บ้านที่เหลือเพียงซากสื่อถึงการเดินทางที่จากค่อย ๆ ตายมาถึงจุดที่ตายในที่สุด คือเดินทางมาถึงหลุมศพ จากนั้นจึงเดินทางออกต่อไปในฐานะวิญญาณที่มุ่งสู่โลกหลังความตาย ซึ่งอาจเป็นอาณาจักรแห่งพระเจ้าตามความเชื่อในคริสต์ศาสนา

ต่อไปนี้จะเป็นการวิเคราะห์ขอบเขตสัมพันธ์สารในเรื่องนี้โดยแบ่งแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามทฤษฎี SFL

Verb as processes

ตัวบทพบการใช้กริยาที่แบ่งเป็น process ต่าง ๆ ได้ดังนี้

Material Process	stop (2), hold, drive, put away, pass (4), strive, draw, pause
Mental Process	know, feel, surmise
Existential Process	be (2)

จุดที่น่าสนใจคือมีการใช้กริยาแบบ material process เป็นหลักในแทบทุกช่วงของตัวบท ยกเว้นใน stanza สุดท้าย ที่เปลี่ยนไปใช้กริยาแบบ mental process แทน การเปลี่ยนตรงนี้อาจจะบ่งถึงการเปลี่ยนผันในเชิงเนื้อหาของเรื่อง คือการเดินทางที่เป็นการเดินทางทางกายภาพได้สิ้นสุดลง (ร่างกายได้ตายลง) เหลือแต่เพียงการเดินทางทางจิตใจ กล่าวคือเป็นการที่วิญญาณ (ส่วนที่ไม่ใช่ร่างกายเนื้อ) ได้แยกออกจากร่างกายเพื่อเดินทางต่อไปยังโลกหลังความตายในที่สุด ดังนั้นกริยาของผู้พูดจะไม่ใช้กริยาทางกายภาพอีกแล้ว แต่เป็นทางจิตแทน สอดคล้องกับการที่บอกว่าเป็นการเดินทางสู่ความเป็นนิรันดร์ เพราะในบางความเชื่อนั้นถือว่าสิ่งที่เป็นวัตถุไม่จีรังยั่งยืน แต่จิตนั้นคงอยู่ตลอดไป

Transitivity

ตัวบทมีการใช้กรรมวาจก (active voice) เท่านั้น ดังนี้ และไม่พบการใช้กรรมวาจก (passive voice) อาจหมายความว่าไม่มีการพูดถึงเหตุการณ์หรือการกระทำที่เน้นผู้ (สิ่งของ) ที่ถูกกระทำมากกว่าผู้กระทำ

Motivatedness

ระดับความสนใจของตัวบทมีสูง เห็นได้จากการที่ทุกกริยาใช้ในลักษณะ active voice และมี agency ชัดเจนจากการที่มีประธานของประโยคเป็น I, We และที่มีลักษณะคล้าย proper noun ได้แก่ Death, Carriage, Children, The Dews เป็นต้น ไม่พบการใช้ nominalization เพื่อทำให้ตัวบทพูดถึงสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เพราะตัวบทเล่าสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่างความตายผ่านการใช้สัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมกว่าอย่างการเดินทางบนรถม้า และเป็นการเล่าสิ่งที่ผู้พูดเห็น ที่อยู่ในความทรงจำที่มาจากการพบเห็นโดยตรง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เล่าจึงมี physical proximity ใกล้กับผู้พูด

Tenor

การสนทนาในกวีนิพนธ์บทนี้เป็นการสื่อสารแบบทางเดียวของผู้พูด อย่างไรก็ตามมีประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวบทในฐานะการสื่อสารระหว่างบุคคลที่วิเคราะห์ได้ดังนี้

Mood

มาลาของภาษาที่ใช้ในตัวบท เนื่องจากว่าทั้งหมดเป็นการเล่าเรื่อง จึงใช้ declarative mood ทั้งสิ้น ไม่ปรากฏการตอบโต้กลับเป็นคำถามหรืออุทานใด ๆ

Modality

ตัวบทมีการใช้ทัศนภาวะในภาษาที่บ่งบอกถึงระดับความแน่นอน ได้แก่วรรค “Because I could not stop for Death” (1) ซึ่งเป็นระดับที่แสดงถึงความสามารถ คือผู้พูดไม่สามารถแหวกความตายได้ การใช้คำว่า could ตรงนี้น่าจะเป็นการบ่งถึงกาลอดีตมากกว่าใช้เพื่อความสุขภาพ เพราะกริยาอื่นในตัวบทก็ต่างเป็นรูปอดีตทั้งสิ้น

Deicticity

มีการใช้ pronoun ที่สลับไปสลับมาระหว่างบุคคลที่ 1 กับบุคคลที่ 3 ในเรื่องเดียวกัน เช่น “We slowly drove – He knew no haste” (5) ซึ่งเป็นการสลับบทบาทของผู้ควบคุมการขับรถม้า จากที่ตอนแรกกล่าวว่าผู้ขับคือ we แต่สลับไปเป็น he ว่าเป็นคนไม่รีบร้อน มีอำนาจในการควบคุมมากกว่า จึงสามารถขับช้าอย่างที่ตนต้องการได้ ซึ่งแสดงว่าผู้ขับจริง ๆ คือ he มากกว่า we

ไม่พบการใช้คำอย่าง then หรือ that เพื่อสร้าง distance ให้เหตุการณ์ที่เล่าห่างจากตัวผู้พูด อย่างไรก็ตามมีความห่างเรื่องเป็นเวลา การเดินทางนับตั้งแต่เริ่มเดินทางเป็นเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมา นานมาก “’tis centuries” (21) และประโยคทั้งหมดอยู่ในรูปอดีต

Mode

Type of Language

ตัวบทน่าจะเป็นภาษาพูด มีลักษณะเป็นการเล่าเรื่องของผู้พูดแก่ผู้ฟัง (อ่าน) สังเกตได้จากการใช้ pronoun (ที่มักไม่พบในภาษาเขียน โดยเฉพาะงานเชิงวิชาการ) และขอบเขตของเนื้อหาที่เป็นการเล่าเรื่องผ่านบุคคลที่ 1 ที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์โดยตรง อย่างไรก็ตามมีการใช้คำที่ค่อนข้างไม่สามัญอยู่บ้าง เช่น surmise แทนที่จะใช้ assume เป็นต้น

Textual function

ตัวบทมีประเภทเป็นกวีนิพนธ์ ซึ่งมีจุดประสงค์คือใช้เพื่ออ่าน ทั้งอ่านในใจและอ่านออกเสียง ดังนั้นเรื่องที่มีผลต่อเสียงเวลาที่นำไปใช้อ่านออกเสียงอย่างเช่นจำนวนพยางค์ในแต่ละวรรค รวมถึงการเลือกคำที่ใช้ จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการวิเคราะห์เพื่อนำไปแปล โดยจะกล่าวถึงต่อไปในส่วนวิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์

Informative structure

ไม่พบการใช้ marked theme เพื่อเน้นข้อมูลบางข้อมูลในตัวบท ดังนั้นการเรียงข้อมูลในแต่ละประโยคจะเรียงตามโครงสร้างปกติของภาษาอังกฤษ คือ theme อยู่ด้านหน้า และ rheme อยู่ข้างหลัง

Cohesion

พบการใช้คำในหลายส่วนเพื่อสร้าง cohesion ให้แก่ตัวบท ดังนี้

1. ใช้ reference ผ่าน pronoun เพื่อชี้ถึงสิ่งหรือบุคคลที่กล่าวถึงไปแล้ว ได้แก่ he ที่หมายถึง Death (1-2) และ he ที่หมายถึง Setting Sun (12-13) รวมถึง Ourselves ที่หมายถึง I และ Death (3)
2. ใช้ conjunction เพื่อเชื่อมเนื้อหา ได้แก่คำว่า for ที่มีความหมายที่เป็นไปได้อยู่สองความหมาย คือ เพื่อ... (ตามหลังด้วยจุดประสงค์) และ เพราะ... (ตามหลังด้วยสาเหตุ)
3. ใช้ lexical cohesion ได้แก่การซ้ำคำในท่อน “we passed” แทนที่จะละหรือ lexicalize เพื่อให้เนื้อหาในส่วนนั้นเน้นว่ากำลังเดินทางอยู่ ยังไม่ถึงจุดหมายปลายทาง และมีการใช้ collocation ได้แก่หมวดเสื้อผ้าอย่าง Gossamer, Gown, Tippet, Tulle เพื่อกล่าวถึงเครื่องแต่งกายที่ถักทอจากผ้าที่บางจนทำให้ผู้พุดรู้สึกหนาว และหมวดบ้านอย่าง House, Roof, Cornice ที่กล่าวถึงสภาพของบ้านที่ยุบลงไปใต้ดินหรือกลายเป็นหลุมฝังศพนั่นเอง

วิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์

ตัวบทมีการใช้กลวิธีในการประพันธ์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการสื่อสารเนื้อหาในตัวบทดังนี้

Meter

แม้ว่าตัวบทจะมีการใช้ iambic tetrameter เป็นหลัก ซึ่งมีลักษณะคือ แต่มีหลายวรรคที่เขียนผิดไปจากรูปแบบนี้ เช่นพยางค์ไม่ครบหรือเกินบ้าง อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นกวีนิพนธ์ที่ไม่มีรูปแบบตายตัวแน่ชัดในด้านจังหวะ และเน้นเนื้อหาแทน อย่างไรก็ตามการใช้จังหวะแบบ iambic หมายความว่า

การอ่านกวีนิพนธ์บทนี้จะ เป็นลักษณะการพูดธรรมชาติของภาษาอังกฤษในด้านของจังหวะการออกเสียง stressed และ unstressed เหมือนการพูดปกติ ซึ่งต่างจากกวีนิพนธ์แบบอื่นที่อาจใช้รูปจังหวะต่างออกไป และเวลาอ่านอาจฟังดูคล้ายเพลงมากกว่าเป็นการพูดเล่าเรื่องธรรมดา

Rhyme

ตัวบทไม่มี rhyme scheme ที่แน่ชัด กล่าวคือแต่ละบรรทัดแทบไม่มีการลงท้ายด้วยคำที่สัมผัสกันเลย ยกเว้นบางคำ ได้แก่ me, Immortality, Civility, และ Eternity ซึ่งมีข้อสังเกตคือคำเหล่านี้ล้วนเชื่อมโยงกับเรื่องความตายที่เป็นเนื้อหาหลักของตัวบท ดังนั้นการที่คำเหล่านี้สัมผัสกันอาจสื่อถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับความตาย โดยมองความตายว่าเป็นอมตะ คือมีชีวิตหลังความตาย ความมีอชญาศัย คือความตายที่นิ่มนวล ไม่รุนแรง และนิรันดร์ ซึ่งอาจหมายถึงโลกหลังความตายที่มีอยู่ตลอดกาล นอกจากนี้ยังพบ slant rhymes หรือคำที่เกือบสัมผัสกันซึ่งเป็นเอกลักษณ์ในการประพันธ์บทกวีของดิกกินสัน เช่น chill-Tulle ที่อาจสื่อว่าคำที่ half rhyme กันนั้นสัมผัสกันในบางจุดแต่ไม่เกี่ยวข้งกันโดยตรง ต่างจากคำที่สัมผัสกันจริง ๆ ที่ได้ยกไปข้างต้น

Anaphora

ตัวบทมีการใช้ anaphora ใน stanza ที่ 4 คือใช้การย่ำวลี “We passed” ในต้นบรรทัดซ้ำถึง 3 ครั้ง อาจจะเพื่เน้นการเดินทางของผู้พูดที่มีการผ่านไปอยู่ที่ต่าง ๆ ว่ามีกริยาการผ่านเกิดขึ้นซ้ำหลายครั้ง โดยให้อารมณ์ว่าการเดินทางเป็นไปอย่างซ้ำ ๆ ผ่านที่ต่าง ๆ ไปเรื่อย ๆ โดยไม่ถึงจุดหมายปลายทางเสียที

Punctuation

ตัวบทมีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในหลายจุด ได้แก่

1. Full stop (.) ซึ่งพบการใช้อยู่จุดเดียวเท่านั้นในบรรทัด “And Immortality.” (4) ซึ่งหมายความว่า มีเพียงวรรคดังกล่าวเท่านั้นที่มีการจบประโยค ส่วนนอกจากนั้นเป็นการพูดไปเรื่อย ๆ อาจตีความได้ว่า มีเพียงส่วนที่กล่าวถึงการเดินทาง ซึ่งหมายถึงการตายเท่านั้นที่มีจุดจบชัดเจน ส่วนสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากวรรคดังกล่าว หรือชีวิตหลังการตายนั้นไม่มีจุดสิ้นสุด
2. Colon (:) พบการใช้อยู่จุดเดียวเช่นกันในบรรทัด “My labor and my leisure too,” (7) ซึ่งเป็นการเชื่อมประโยคที่กล่าวถึงการที่ผู้พูดปล่องวางเรื่องต่าง ๆ ในชีวิต กับประโยคที่ว่า เพราะอชญาศัยที่ความตายมีให้เธอ การเชื่อมสองประโยคดังกล่าวอาจสะท้อนมุมมองต่อความตายของผู้พูดว่าเป็นสิ่งที่น่ารื่นรมย์และทำให้เธอปล่องวางได้แทนที่จะยึดติดกับชีวิตและกลัวความตาย

3. Long Dash (–) พบการใช้ยู่ทั่วไปในฉันทลักษณ์ โดยมีการใช้ทั้งเพื่อจบบรรทัด และใช้ระหว่างบรรทัด คาดว่าเป็นการใช้เพื่อการอ่านออกเสียง การให้มีจังหวะหยุดในบางส่วนเพื่อให้อ่านช้าลงอาจเพื่อสะท้อนเนื้อหาของเรื่องที่เป็นการเดินทางช้า ๆ ของความตาย

Capitalization

เป็นหนึ่งในเอกลักษณ์การประพันธ์ของดิกกินสัน คือการใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ในคำต่าง ๆ ที่ปกติแล้วจะเป็น improper noun ที่ใช้ตัวพิมพ์เล็ก ซึ่งอาจเป็นความตั้งใจที่จะเปลี่ยนให้คำดังกล่าวไม่ใช่คำนามสามัญ แต่เป็นคำนามเฉพาะแบบที่ต้องใช้ตัวพิมพ์ใหญ่แทน เช่น Death ที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่เพราะมีการบุคลาธิษฐานให้ความตายเป็นคนแทนที่จะเป็นนามธรรมตามปกติ เป็นต้น

Irony

มีการใช้คำที่ย้อนแย้งกัน ได้แก่การกล่าวถึงการเดินทางบนรถม้าไปกับความตาย แต่กลับมีการให้ตัวละครอีกตัวละครหนึ่งเดินทางไปด้วยกันคือความอมตะ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับความตาย ซึ่งผู้อ่านอาจต้องการสื่อว่า ความตายไม่ใช่การจบลงของเรา แต่เป็นคนเรายังมีความเป็นตัวอยู่ต่อไปเรื่อย ๆ หลังความตาย ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการสะท้อนความเชื่อเรื่องวิญญาณและชีวิตหลังความตาย

สังเคราะห์แนวทางการแปล

การแปลกวีนิพนธ์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย หากทำแล้วต้องการรักษาประเภทของฉันทลักษณ์ไว้ดั้งเดิมคือเป็นกวีนิพนธ์ สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือว่าจะเลือกใช้รูปแบบคำประพันธ์แบบใดในบทแปล ปลายทางเนื่องจากภาษาไทยมีรูปแบบคำประพันธ์อยู่มาก และแตกต่างกันไปในด้านข้อบังคับ เช่น กลอนจะมีข้อบังคับด้านสัมผัสและจำนวนคำเท่านั้น โคลงมีข้อบังคับด้านคำเอก-คำโทเพิ่มเติมขึ้นมา ฉันทมีข้อบังคับด้านคำครุ-ลหุเพิ่มเติมขึ้นมา เป็นต้น

ในการแปลกวีนิพนธ์บทนี้ ข้าพเจ้าได้เลือกใช้คำประพันธ์ประเภทกลอนเปล่า (blank verse) ที่มีลักษณะคล้ายร้อยแก้ว คือไม่มีข้อบังคับด้านจำนวนคำและตำแหน่งคำสัมผัส แต่เป็นการแต่งให้ไพเราะผ่านเนื้อหาและถ้อยคำที่เลือกใช้เป็นหลัก ซึ่งจะคล้ายกับฉันทลักษณ์ที่มีลักษณะคล้ายกันคือ ไม่มีการใช้สัมผัส เป็นรูปแบบตายตัวแน่นอน มีแค่สัมผัสคำที่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่องที่ต้องการผูกโยงเข้าด้วยกันเท่านั้น และเน้นไปที่เนื้อหา รวมถึงจังหวะในการอ่านมากกว่ารูปแบบฉันทลักษณ์ เนื่องจากว่าข้าพเจ้าต้องการให้บทแปลสามารถรักษารูปแบบรวมถึงเนื้อหาของฉันทลักษณ์ จึงเลือกแต่งเป็นกลอนเปล่าบท (stanza) ละ 4 บรรทัด (line)

ทั้งหมด 6 บท ตามรูปแบบของตัวบทต้นทาง โดยเนื้อหาแต่ละบทจะตรงกับแต่ละบทของตัวบทต้นทาง แต่มีการสลับคำและเนื้อหาในแต่ละบทเองอยู่บ้าง เพื่อให้สามารถอ่านแล้วมีความไพเราะอยู่บ้าง โดยไม่เสียใจความสำคัญไป เช่น

Because I could not stop for Death – (1)

He kindly stopped for me – (2)

แปลเป็น:

เพราะว่าฉันมีอาจแวะไปหา –

“ความตาย” จึงเมตตามาถึงที่ –

ในท่อนนี้จะเห็นได้ว่าการสลับนำ “ความตาย” ไปไว้บรรทัดที่ 2 แทนในบรรทัดแรกอย่างตัวบทต้นทาง ด้วยเหตุผลหากนำความตายไว้บรรทัดแรก พยางค์ของบรรทัดแรกจะมากเกินไปทำให้จำนวนพยางค์ต่างจากบรรทัดที่สอง ทำให้อ่านแล้วไม่ไพเราะเหมือนต้นฉบับที่สองบรรทัดนี้ความยาวจะพอ ๆ กัน เป็นต้น

ในส่วนของชื่อเรื่อง อันที่จริงแล้วตัวบทต้นฉบับที่ดิกกินสันเขียนไม่ได้มีชื่อแต่อย่างใด เพราะไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์ อย่างไรก็ตามในการรวบรวมงานกวีนิพนธ์ของเธอในภายหลังมีการให้ชื่อกับแต่ละบทโดยนำมาจากบรรทัดแรกของแต่ละบท บทนี้จึงได้ชื่อว่า “Because I could not stop for Death” ในตัวบทแปลข้าพเจ้าได้แปลบรรทัดดังกล่าวว่า “เพราะว่าฉันมีอาจแวะไปหา –” โดยมีการสลับ “ความตาย” ไปไว้บรรทัดที่สองตามที่กล่าวข้างต้น ดังนั้นข้าพเจ้าจึงให้ชื่อบทโดยใช้บรรทัดแรกเช่นเดิมแต่เพิ่ม “(ความตาย)” เข้าไปเพื่อให้มีคำดังกล่าวที่เป็นใจความสำคัญของเรื่องอยู่ในชื่อเรื่อง แม้ว่าจะไม่ปรากฏในบรรทัดแรกก็ตาม ดังนั้นข้าพเจ้าจึงให้ชื่อของบทกวีนิพนธ์แปลเรื่องนี้ว่า “เพราะว่าฉันมีอาจแวะไปหา (ความตาย)”

ในการประพันธ์บทแปลบทนี้ ข้าพเจ้าได้คำนึงถึงจุดประสงค์ของกวีนิพนธ์ที่นอกจากจะอ่านเพื่อเอาเนื้อหาแล้ว ยังมีเรื่องของการสร้างอารมณ์ผ่านการใช้ภาษาและรูปแบบอีกด้วย เพื่อพยายามคงไว้ซึ่งจุดประสงค์ในด้านการสร้างอารมณ์ ดังนั้นข้าพเจ้าจึงเลือกแนวทางการแปลที่พยายามรักษา dynamic equivalence ตามทฤษฎีของ Eugene Nida ในจุดที่จำเป็น เช่นคำที่มีเนื้อหาเฉพาะทางวัฒนธรรมที่คาดว่าผู้อ่านบทแปลจะไม่เข้าใจก็เปลี่ยนไปใช้คำที่สามารถเข้าใจได้ โดยในขณะเดียวกันก็พยายามรักษาเนื้อหาเดิมคือความหมายโดยนัยที่คำดังกล่าวพยายามสื่อสารไว้ให้ได้มากที่สุด เช่นในท่อนที่มีการกล่าวถึงเครื่องแต่งกายและผ้าอย่าง Gossamer / Gown / Tippet / Tulle (15-16) ข้าพเจ้าคาดว่าผู้อ่านบทแปลน่าจะไม่มีรู้จักผ้า gossamer กับ tulle รวมถึงเครื่องแต่งกายอย่าง gown และ tippet จึงเลือกใช้คำที่สื่อถึงสิ่งที่คำเหล่านี้ต้องการสื่อมาใช้แทน ในที่นี้กล่าวถึงประเภทผ้าเหล่านี้เพื่อบ่งบอกว่าเครื่องแต่งกายของผู้พูดทำจากผ้าที่บาง ทำให้รู้สึกหนาว จึงใช้ “ผ้าแพรนุ่ม” ที่ “คลุมร่าง” – “เพื่อสื่อถึงผ้า gossamer ที่มีลักษณะบางเบา รวมถึง gown ที่เป็นชุดคลุม ในลักษณะเดียวกันใช้ “หมี่ไหล” ฉั้น – เพียง” บางเบา” เพื่อสื่อถึง tippet ที่เป็นผ้าคลุมไหล่ที่ทำจากผ้า tulle ที่มีลักษณะบางเช่นกัน เป็นต้น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ต้องการจะสื่อ

นอกจากนั้นในด้านของรูปแบบ (formatting) ตัวบทต้นทางมีการจัดรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ได้แก่ การใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ (capital letters) ในบางคำทั้งในตำแหน่งที่ไม่ใช้ต้นประโยค หรือเป็นคำว่า I ซึ่งในภาษาปลายทางอย่างภาษาไทยไม่มีตัวพิมพ์ใหญ่จึงไม่สามารถทำแบบเดียวกันในแต่ละคำได้ ข้าพเจ้าจึงได้ตีความถึงจุดประสงค์การใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ในคำดังกล่าว และคาดว่าทำเพื่อเน้นเนื้อหาส่วนนั้น และทำให้สิ่งที่เป็นคำนามสามัญกลายเป็นคำนามเฉพาะขึ้นมา เช่น “The Carriage held but just Ourselves” (3) การใช้ Carriage เป็นตัวพิมพ์ใหญ่อาจสื่อถึงว่าไม่ได้กล่าวถึงรถม้าโดยทั่วไป แต่เน้นว่าเป็น “The Carriage” ที่ผู้พูดโดยสารไปกับความตายเท่านั้น การจะเน้นแบบเดียวกันในบทแปลไม่สามารถทำได้โดยใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ ดังนั้นข้าพเจ้าจึงเลือกใช้เครื่องหมายอัฒภาค (“ ”) ครอบแต่ละคำที่ใช้ตัวพิมพ์เพื่อแสดงให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่านี่ไม่ใช่รถม้าที่ไหนก็ได้ แต่เป็น “รถม้า” ที่เธอใช้โดยสารเท่านั้น เป็นต้น

อีกส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปแบบคือเครื่องหมายวรรคตอน ในตัวบทมีการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ได้แก่ full stop (.) colon (:) และ long dash (–) ที่ไม่มีในการเขียนภาษาไทยทั่วไป ในส่วนนี้ข้าพเจ้าคิดว่าเนื่องจากเครื่องหมายเหล่านี้มีผลต่อเนื้อหาตั้งที่ได้กล่าวไปในส่วนวิเคราะห์ ข้าพเจ้าจึงเลือกใช้เครื่องหมายวรรคตอนเหล่านี้ในตำแหน่งเดียวกับตัวบทต้นทางทุกประการ เพื่อพยายามรักษาสิ่งที่เครื่องหมายเหล่านี้ต้องการสื่อให้ได้มากที่สุด ในทัศนะของข้าพเจ้า เนื่องจากกวีนิพนธ์นับได้ว่าเป็นงานสร้างสรรค์ ดังนั้นจึงน่าจะทดลองใช้สิ่งที่ไม่มีการเขียนทั่วไปอย่างเครื่องหมายวรรคตอนเหล่านี้ลงไปได้ หากจำเป็นต้องใช้เพื่อจุดประสงค์ด้านความหมายและเสียง เช่นมี long dash เพื่อจังหวะในการอ่านที่ช้าลงจะได้สื่อถึงการเดินทางที่ค่อยเป็นค่อยไป เป็นต้น

ในด้านของ meter ของตัวบท เนื่องจากว่าข้อจำกัดของภาษาไทยที่ไม่มีการสลับระหว่างเสียง stressed และ unstressed ดังนั้นข้าพเจ้าจึงเลือกที่จะแปลโดยไม่สนใจการลงพยางค์หนัก-เบา แต่ไปเน้นที่จำนวนพยางค์ในแต่ละบรรทัดให้คล้ายกับต้นฉบับ เช่น

“The Carriage held but just Ourselves –“(3)

“And Immortality.” (4)

แปลเป็น:

“รถม้า” นั้นโดยสารเพียงแค่ว่า –

“และ “อมตะ” นี้เอง.”

สังเกตได้ว่าในบทแปลข้าพเจ้าจะพยายามรักษาความต่างในด้านจำนวนพยางค์ของแต่ละบท เพื่อให้การอ่านออกเสียงนั้นคงความยาว-สั้นในแต่ละช่วงเนื้อหาให้ตรงกับต้นฉบับมากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

ในส่วนของ rhyme นั้น ตัวบทไม่มีการใช้คำที่สัมผัสกัน ยกเว้น me, Immortality, Civility, และ Eternity ที่ใช้เพื่อเชื่อมคำเหล่านี้ที่เป็นประเด็นหลักของเรื่อง ดังที่ได้กล่าวถึงในส่วนวิเคราะห์ ในส่วนของคำอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คำดังกล่าวข้าพเจ้าได้แปลโดยไม่ได้คำนึงถึงการสัมผัส เพื่อสะท้อนการไม่มีสัมผัสคำเหล่านั้น

อย่างเดียวกับในตัวบทต้นฉบับ แต่มีการเพิ่มคำสัมผัสเองในบางจุดที่ไม่ใช่สัมผัสของคำจบบรรทัด เพื่อให้อ่านบทแปลได้อย่างไพเราะขึ้นตามขนบการแต่งคำประพันธ์ของไทยที่ความไพเราะอยู่กับคำสัมผัสเสียส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามในคำที่มีการสัมผัสกันดังที่กล่าวข้างต้น เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้วไม่พบคำในภาษาไทยที่ทำให้คำพวกนี้สัมผัสคล้องจองกันได้ทั้งหมด ข้าพเจ้าได้เลือกแก้ปัญหาที่ดังนี้

“ความตาย” จึงเมตตามาถึงที่ – “

“และ “อมตะ” นี้เอง.”

“ด้วย “อัชฌาศัย” ของเขานี้เอง –”

“และมุ่งสู่ “นิรันดร์” นี้เอง –”

ข้าพเจ้าได้เลือกใช้คำลงท้ายเพิ่มเติมว่า “นี้เอง” เพื่อเชื่อมระหว่าง “อมตะ” “อัชฌาศัย” และ “นิรันดร์” เข้าด้วยกัน และคำลงท้ายเหล่านี้ยังทำให้แต่ละบรรทัดที่มีคำเหล่านี้เชื่อมโยงกันตามอย่างตัวบทต้นฉบับที่บรรทัดเหล่านี้ rhyme กัน อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหาในบรรทัด “ความตาย” จึงเมตตามาถึงที่” ที่ไม่สามารถใส่ “นี้เอง” ลงไปได้เพราะทำให้ประโยคดูแปลก แต่ข้าพเจ้ามองว่าอย่างน้อยการที่ลงท้ายว่า “ที่” ยังมีความใกล้เคียงกับ “นี้เอง” เพราะมีสระอีเหมือนกัน ถึงจะไม่ใช่ rhyme แต่ก็มีจุดคล้ายกันทำให้ยังพอเชื่อมโยงได้บ้าง และการใช้ half rhyme นั้นเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์การประพันธ์ของดิกกินสัน ดังนั้นการใช้สัมผัสลักษณะนี้ข้าพเจ้ามองว่าพอใช้ได้ แต่อาจปรับปรุงเพิ่มเติมได้ต่อไป

และในด้านการเลือกใช้คำ มีบางจุดที่ใช้คำมีปัญหาในตัวบท เช่น “Death” กับ “Immortality” ซึ่งเป็น irony กันคือความตายและความอมตะโดยสารไปด้วยกัน เพื่อเน้น contrast ในส่วนนี้ข้าพเจ้าเลือกแปลว่า “ความตาย” กับ “อมร” เพื่อให้ตรงข้ามกันชัดเจนระหว่างบุคลาธิษฐานทั้งสอง คือเป็นความตายและความไม่ตาย ซึ่งยังคงลักษณะเดิมของ immortality อยู่ คือเป็น prefix อ+มร แบบเดียวกับ im+mortal เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีบางคำที่ตัวบทต้นทางใช้คู่กันเป็น alliteration หรือสัมผัสพยัญชนะต้น ในส่วนนี้บางคำที่ข้าพเจ้าสามารถสรรหาคำแปลที่คงการสัมผัสพยัญชนะนี้ได้ เช่น Setting Sun แปลเป็น ตะวันตกดิน มีสัมผัสพยัญชนะคือเป็น ต ทั้งคำว่าตะวัน และตกดิน แต่บางคำก็ไม่สามารถหาคำแปลที่รักษาลักษณะดังกล่าวได้ จึงจำเป็นต้องยอมสูญเสียสัมผัสพยัญชนะเพื่อให้ได้ใช้คำที่ความหมายไม่เพี้ยนไปมากเกินไป เช่น Field of Gazing Grain ข้าพเจ้าได้แปลเป็นทุ่งข้าวจ้องมอง สังเกตได้ว่าในจุดนี้มีการ domesticate เล็กน้อยโดยเปลี่ยนจาก grain ที่เป็นหมวดคากว่าง ๆ ให้เป็นคำที่เฉพาะเจาะจงขึ้นอย่าง ข้าว ที่ผู้อ่านปลายทางน่าจะเข้าใจได้ง่ายกว่า

บทแปล

“Because I could not stop for Death”

By Emily Dickinson

Because I could not stop for Death –
He kindly stopped for me –
The Carriage held but just Ourselves –
And Immortality.

We slowly drove – He knew no haste
And I had put away
My labor and my leisure too,
For His Civility –

We passed the School, where Children strove
At Recess – in the Ring –
We passed the Fields of Gazing Grain –
We passed the Setting Sun –

Or rather – He passed us –
The Dews drew quivering and chill –
For only Gossamer, my Gown –
My Tippet – only Tulle –

We paused before a House that seemed
A Swelling of the Ground –
The Roof was scarcely visible –
The Cornice – in the Ground –

Since then – ‘tis Centuries – and yet
Feels shorter than the Day
I first surmised the Horses’ Heads
Were toward Eternity –

“เพราะว่าฉันมิอาจแวะไปหา (ความตาย)”

โดย เอมีลี ดิกกินสัน

เพราะว่าฉันมิอาจแวะไปหา –
ความตายจึงเมตตามาถึงที่ –
รถม้าฉันโดยสารเพียงแค่เรา –
และความอมตะนี่เอง.

เราขับอย่างเชื่องช้า – เขาฉันไม่รีบร้อน
และฉันปล่อยวางสิ้น
ทั้งโศกเศร้าและสุขสันต์,
ด้วยอัชฌาศัยของเขานี่เอง –

เราผ่านยังโรงเรียน เหล่าเด็กต่างดิ้นรน
ยามพักเรียน – บนสังเวียน –
เราผ่านยังทุ่งรวงข้าวจ้องมอง –
เราผ่านยังตะวันตกดิน –

หรือไม่ – ก็เขาผ่านเราไป –
หยาดน้ำค้างหยิบยื่นความเย็นเยือก –
สู่ม้าแพรนุ่มที่คลุมร่าง –
หมี่ไหล่ฉัน – เพียงบางเบา –

เราหยุดตรงหน้าบ้านที่ดูเหมือน
เป็นดินบวมพองขึ้นเป็นชั้น –
หลังคาไม่เห็นเป็นชั้นอัน –
ส่วนเพดาน – นั้นจมลงใต้ดิน –

ณ จุดนั้น – ผ่านไปไม่รู้ปี – ทว่า
สั้นกว่าชั่วข้ามวัน ฉันรู้สึก
ฉันก็ทักเฝ้าว่าพวกม้าคงหันหน้า
สู่ความเป็นนิรันดร์นี่เอง